

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAPJA.

Előfizetési díjak: Egész évre 4 frt. Fél évre 2 frt. Negyed évre 1 frt. Egy példány ára 8 kr. Papoknak és tanítóknak egész évre 3 frt — Hirdetések és előfizetési díjak a kiadóhivatalhoz (Betegh Pál könyvnyomdája) intézendők.
Megjelenik hetenkint egyszer: vasárnap.

Felolvasó szerkesztő:
Dr Vajda Emil.

Társzerkesztők:
Solymossi Endre.

Főszerkesztő:
Pogány Kornél.

Főmunkatárs:
Embery Árpád.

A lap szellemi részét illető közlemények a főszerkesztőhöz intézendők. Kéziratok nem adatkak vissza. — Hirdetmények olcsó árszabály szerint számíttatnak — Egyes példányok kaphatók Gál János dohányüzletében.
Nyilttér petit sora 15 kr. — Bélyeg-díj külön 30 kr.

→ Márczius tizenötödike. ←

Közel félszázados ködnek sűrű leple borul immár 1848. márczius 15-ére! Emléke drága Székelyföldünkön is tiszta szer annyi sirkeszt már künn a temetőben, mint szemtanu és kortárs az élők sorában. De varázsa a dicső napnak nem hogy csökkenne, de évről-évre gyarapodik s ötvenedik évfordulója aligha nem minden tekintetben első és legfőbb nemzeti ünnepünké fogja azt fölavatni hazaszerte, erkölcsileg kötelező intézkedésekkel és megállapodásokkal.

Alig néhány szó s varázsa leirhatatlan. Egy jelszó e néhány betű s az ország, a nemzet szive egygyé dobban hallatára. Büvereje felér az égiek hatalmával s hatása örök, eltörülhetetlen.

Csodás hatalma nem is régiségében gyökerezik, hisz alig félszázados mult takarja e napot; s mégis a nemzet ezeréves létének megünneplésénél egy félezredév hosszú s nehéz küzdelmét mutatja föl.

Lelkünk elszorul, ha visszaemlékezünk s a történet igazságos bonczkése alatt kutatjuk az indító okokat, melyek a márcziusi visszahatás szülői valának.

Fölélednek lelki szemeink előtt a Dózsák alakja s elszorul szívünk, midőn százezrek élete felett mondanak itéletet az ország nagyjai s a főnemeseik. Kitorlúni az élők sorából egy egész nemzedéket s egyetlen tollvonással igavonó állattá, rabszolgává lealacsonyítani Árpád ivadékát, még gondolatnak is iszonytató.

S ugy volt pedig!

Állami függetlenségünk és területi épsége drága hazánknak épp akkor esik el az oltalomtól, mikor nyugatról, keletről gonosz támadás készül, végpusztulással fenyegetvén mindent a mi magyar!

S alig három tized mulva Szapolyai elhunytával már az utolsó nemzeti királyért öltözködik mély gyászba a hazafi párt.

Néhány hónapra a félhold fölüti fejét a budai vár bástyafokán és templomain s erdélyi fejedelemséggé zsugorodik össze, a mi önállónak marad legalább látszatra és szemre a Nagy Lajosok és Hunyady Mátyások óriási birodalmából.

Erdély s a székelység védbástyaként állnak őrt a durva jogtiprás s folytonos jogfosztogatás merényletei ellen. Bocskay, Bethlen, Thököly, Rákóczy lobogói innen indulnak győzelmes hadjáratokra, Istenért, Hazáért és Szabadságért!

Erdély önállósága óvja meg és szolgáltatja azt a szilárd pontot, a hol sok százados elnyomatás és tengődés után egy politikai Archimedes emeli ki hazánkat az idegen befolyás és idegen beavatkozás sorvasztó mindenhatóságából.

S milliók áldása száll ma s mindörökre ama szent férfunak az anyaföldben nyugvó poraira, kinek félszázados keserű száműzetését a halál anyyala megváltá s a nemzet legmélyebb fájdalomára félbeszakítá tevékeny működését. S miként Turinba az élőhöz zarándokoltak a nemzet ezrei, oly szent helylyé vált ama sirhant, mely Magyarország ujraalkotójának drága hamvait fedi. — Oh, csak látni kellett volna az egész nemzetnek azt, a mi a temetésnél végbement. Az igazi fájdalom soha sem nyilatkozott meghatóbban a résztvevő milliónyi nép szívében, mint e perczben. Gyászba borult Magyarország, mert megváltóját veszté el.

Márczius tizenötödikén.

Ismét egy év repült fejünk felett el
Világkékét csattogva szárnyain;
Még áll a mult, szemközt sivár jelennel,
Mint munkafény munkátlan árnyain.
Elhervadt a virág, sok hőst temettek,
Sok arcot ránczba font a léttusa
Te állsz csupán sértetlen, nemzetemnek
Te, márczius főséges Idusa!

Mert alkotásod győzhetlen hatalmú,
Mit népszabadság Golgotája szült:
S a népjogot nem szokta üzni alku,
A míg föltámadást lát mindenütt.
Az ért eszmét követni kelle tettek;
Rút szolgálanczát büszkén eldobá
Azóta vagy te drága nemzetemnek
Időjelként Szabadság oszlopa!

Haladni egynek az előnyök útján
S jaj nélkül túrni másnak sebhelyet:
Öröklött s nem kivitt kiváltság jussán
Mindent megnyerni: kárhozat lehet.
A születés kincsét nagy titka adja,
Csak eszköz, mely a célért tette hív
Légy üdvözölve márczius szent napja,
Hogy Egyenlő ma gróf s polgári szív!

A kor világunk nagy gondolkozója,
Páratlan munkás benne az idő;
Örök pályáját hasztalan nem rója
S ős atyja szózatát megértő ő.
Oh, Idus! ily idő voltál minékünk,
Midőn megsugtad, mi a szívben ég
Egy ezredévi multa volt szükségünk,
Hogy megszülessél oh Testvériség!

Cselekvésünk terén szavunkba volt a
Magyar nemzet jogát védő paizs;
Védőfegyverünk a folyton élő toll ma,
Habár a szó varázsa suly ma is.
Békóba járt a szív hű indulatja,
A honfiézés büntetést talált
Köszöntlek oh sajtószabadság napja,
Hogy megfojtád ez eszbontó halált.

És bár öröme olvad honi lelkem
Vivmányaid örök sugáritól,
Könnyhullatásom nem lehet felednem,
Ki földi nagyság legnagyobbja volt.
Szived teremté ünnepét e mának;
Ünnep, mert elmed nagy munkája volt.
S e nap hozá vesztett hírét a fának,
Hogy századéve sorsnak meghajolt

Lángszellemed kitört porából egykor
S tisztét betöltve, újra ott vagyon;
De nem halott, bár arczad szemfedőt hozd,
Mint Istenember gyászvasárnapon.
Diesöült sírod e hazának keble,
Keresztfád márcziusnak Idusa;
Neved helyén győzelmeid sok elve,
Melyből a gyászkor örömköny juta!

Oh nap! nines gátja hát szent mámorodnak,
Ha törpe lény rajtad csomót keres,
Czélbontó hiveid ha háborognak
S áldatlan harcchan vérzik sok jeles.
Szent vagy mint puszták tízparancsolatja,
Osztó igazság legszebb jelszavad;
Bensőd a hit viszálya nem szagattja,
Bűn és erény közt fényed fennmarad.

Ismét egy év repült fejünk felett el,
Világkékét csattogva szárnyain;
Még áll a mult, szemközt sivár jelennel,
Mint munkafény munkátlan árnyain.
Tavaszi jön télre, fris bimbók teremnek,
Tovább tart érdek, önkény, léttusa
Te állsz csupán szeplőtlen nemzetemnek
Te, márczius főséges Idusa! **Anthropin.**

Elköltözött, de szellemének lángostora még fülünkbe csattog, hangjának dörgő szöze ébren tart örök időkre s szelleme közöttünk van s láthatatlanul uralkodik fölöttünk s ellenállhatatlanul lelkesít a teljes szabadság, a függetlenség kivívására.

Oh, mert hiszen nincs a föld kerekéségén nép, nem is volt, nem is lesz, mely a szabadságra jobban s méltóbban rászolgált volna a magyarnál.

Csak akarnia kellett volna s tulajdonává lesz az a földbirtok, melyet jobbágyként művelt szivtelen gazdái javára.

Csak akarnia kellett volna s a sulyos jármot, melyet nyög gyanánt hurczolt a bécsi kamarilla jóvoltából, lerázhatja nyakáról egy pillanat alatt.

S csak akarnia kellett volna s a szíren hangokat követnie s márcz. 15-ét nem testvéries öllekezés glóriája magasztalja s veszi körül, hanem polgárháboruban árad tengerré a magyar vér.

A rabigában görnyedő magyar köznép mindebből nem kívánt, nem kért s nem fogadott el semmit!...

Csábító szó és ingerlő alkalom, anyagi nélkülözés és erkölcsi lealáztatás, a mik mérget csepegtetnek az emberi szívre, fölgyjútták a vak szenvedélyt s a megvadult tömeget nekizudítják a haza oltárának: mind hajótörést szenvedtek a nemzet akarateréje és a haza iránti lángoló szeretete előtt.

A magyar nép az Istentől várt szabadságot, benne bizott s nem csalódott. A sors könyvébe be volt írva, hogy e nemzet fájdalmait, küzdelmeit egy pillanatnak föl kell oldania s helyébe a boldogságnak és békés munkának kell következnie.

Százados dermedtségéből fölébredt phönixként, a régi nagyság képei fölujultak s tudatára ébredt: mit kell féltetnie nyelvében, ősi jogait visszakövetelte oly hangosan, miként az ég villámai megrázkódtatták a földgömböt; s ime megszületett a nevezetes 12 pont e czim alatt: »Mit kíván a magyar nemzet.« Az első pont a sajtószabadságot és a cenzura eltörlését követelte. A szellem békői lerázását, melyek ólomsúlyként nehezdedtek a nemzet napzámosaira. S ime ennek első gyümölcse épp a 12 pont a »Talpra magyar«, mely a cenzorok buta erőszakoskodását kikerülte.

A második pont, az addig felelősség nélkül gazdálkodó dicasteriális kormányzás helyett központi felelős kormányrendszert és miniszteriumot kívánt.

A harmadik évenkénti országgyűlést Pesten. Jól tudjuk, hogy több, mint egy évtizeden át országgyűlések nem tartattak s így nem volt forumunk, hol a nemzet bajai orvosolhatók lettek volna.

A többi pontozatok a törvény előtti egyenlőséget, közös teherviselést s az urbéri viszonyok megszüntetését követelték. A nemes volt minden, a nép jobbágy, rabszolga; előbbi a jog s haszon, utóbbi a teher s a nyomor. E páratlan igazságtalanság is orvosolást nyert.

A 11-ik pont a státus foglyok szabadonbocsátását sürgette s e kíváncsolom egy része még az nap teljesedésbe ment.

Végül a 12-ik pont az »Unió«-t követelte. Egy szó, mely tetté lett, háromszázados bajt orvosolt.

Ime ezek történetek márczius 15-én. A min egy századon át — írja egyik kiváló írónk — hasztalan fáradozott annyi nagy szellem, a népszabadság nagy művén — ezt a lehetetlent, óriásnak való feladatot egy márcziusi napon megoldja egy csapat fiatal költő, ujságíró s egyetemi tanuló, s a kor Tyrtusának lángszavaira föl szabadul a nép, a föld és a szellem s ezer meg ezer torok kiáltja:

A magyarok Istenére esküszünk, esküszünk,
Hogy rabok többé nem leszünk!

Ezredévek bálványai egyszerre összedömlőnek, korszak születik meg egy percz

alatt s a szolganép egy varázsszóra szabad nemzetté alakul.

S márczius 15-én széles e hazában oltár emelkedik minden vidéken, minden ponton és az ő dicsőségére... S neki szól a hálának akár Kölcsey Hymuszában, akár Vörösmarty Szózatában, akár a Petőfi Talpra magyarja zendül is meg a milliányi ünneplők hálattal ajkán!... S tömjénfüsttel vagy a nélkül, a ma már mindenképpen szabad földről, milliók fohászában milliók hite száll föl a magas égbolt felé, hogy ennek sugárzó verőfénye és felhőkárpitja mögött egyformán él és uralkodik, egyformán oltalmazza mindörökké a magyar hazát a magyaroknak nagy Istene!...

A márcz. 15-iki evangélium legkényesebb, legüdvösebb részeiben másilhatlan valóság immár a három hegy és négy folyam között. Valóságga lesz utolsó betűg, ha minden gondolatunk, tettünk megfelel a márcziusi megváltó szózatnak: Szabadság, Egyenlőség, Testvériség!

A haladás különböző útjain lehet közöttünk eltérés, de a márcziusi szent ígék megtartásában soha; a tettek mezején nézeteink elágazhatnak, de törekvéseink végcélja egy: a haza boldogsága.

Vetélkedjünk egymás szeretetében, dolgozzunk a hazának jólétén valvetve s »Magyar hazánkat a pokol kapui sem fogják megdönteni.«

Imádkozzunk! Magyarok Istene,
Emeld nagygyá imádott nemzetem.
Hogy annak szíve minden dobbanása
Az Istené s szabdságé legyen!
S ha írva van jövőd szent könyviben,
Hogy eljő ránk az enyészet bús tora:
Ki végsőnek maradt meg nemzetemből,
Midőn ledől, legyen végső szava:
Eljen a szabadság! Eljen a haza!

Dr. V. E.*)

Márczius 15-ike Székely-Udvarhely.

A nemzeti újjászűletés magasztos ünnepének napját fényesen ülte meg városunk közönsége. A város külsőleg gyöngén öltött ünnepes színt, mert a nemzeti szín lobogók vajmi gyéren lengtek, különösen a Kossuth-utczában alig volt egy-két zászló. Szépen volt fellobogóva a Bethlen- és Vár-utca. A megye- és városháza, továbbá az összes középiskolákon nemzeti trikólor lengett.

Csodálatos, hogy eme városi polgárság, mely minden jóért és nemesért lelkesül, külsőleg azt zászlók kitűzésével, gyarlón támogatta.

A lakosság egész napon hullámozott az utcákon és látszott, hogy a félszázaddal ezelőtt öntudatra ébredett nemzetünk lelkesültségének hatása alatt volt, mert valamint a középiskolákban, úgy a többi ünnepélyeken is tömegesen vett részt.

Az ünnepélyek sorozatát a r. kat. főgymn. d. e. 10 óraker kezdte meg. Szentpéteri »Talpra magyarja« kitűnően sikerült, ugyszintén Diemár Emil szavalata is, ki Ábrányi E. költői vénája egyik legszebb alkotását, »Kossuth sirját« mutta be élvezetes orgánummal és gyakorlott szavalási műérzékkel. Porst Kálmán alkalmi beszéde tanulóknál ritkán tapasztalt ismeretre vall. A zene szabados produkciói Kozák Márton veterán karmesterünket dicsérik; a torkok hanganyagát, s a forte és piano hatásainak művészi titkait főleg a »Szózat« előadásában hallhattuk. Végül Kovács János, az önképzőkör vezető tanára, intézett beszédet a hallgatósághoz, melyben igen ügyesen, alkalmi tanácsokkal szolgált az ifjúságnak. A közönség látható meglepéddel távozott a Rákóczy lelkes hangjai mellett.

A m. kir. állami főrealisk. az ev. ref. kollégium 11 óraker tartották ünnepélyüket. Az ev. ref. kollégiumról is csak jót mondhatunk. A kar- és ének-mester ugyanazok, de mivel itt a zenekar erősebb és több gyakorlott egyénekből áll, azért a hatás még nagyobb volt. Veress Sándor és Lajos Dénes jól szavaltak, Sebesi Arthur pedig sikerült alkalmi beszédet tartott. Végül Gönczy Lajos, az intézet igazgatója, a nála megszokott ékesszólással, hazafias tüzzel tartott beszéddel zárta be az ünnepélyt.

A m. kir. áll. főiskolának, az idei tanévben alakult, Eötvös József önképzőkörre, az alkalommal tartotta az első nyilvános díszülését, mely ünnepély jól sikerült.

Verdinek »Nyitánya«-t a zenekar és Sz. Nagy Károly »Rákóczy-induló«-ját az énekkar, melyek igazán nagy gyakorlottságot igényelnek, kitűnően adták elő. Az ifj. vegyeskar a Hymusznál. a Hu-

*) Elmondotta szerző a daleyjet által rendezett márczius 15-iki ünnepélyen.

nyad-indulónál megmutatta, hogy szívből és szívre hatóan tud előadni. Az alkalmi beszédet Sára Kálmán, mint az önképzőkör ifjúsági vezetője tartotta. Valamint beszédének eszmékbendüs tartalma, ugy annak az elmondása is általános feltűnést keltett. Fodor Boldizsár a »Talpra magyar« szavalta nagy tüzzel.

Ez ünnepségek alkalmával előadott ének, zene, szavalat, alkalmi szónoklat stb. méltók voltak a nagy nap emlékéhez és az előadás kitűnősége, fényes bizonyosságát teszi annak, hogy mind a három középiskola nem csak hazafias kötelességének tesz eleget, hanem azon az uton halad, hogy a szülők háláját a tanárok méltán megérdemlik. Általában kimondani lehet: a helybeli középiskolák tanulói méltó utódai ama magyaroknak, kik 1848. márczius 15-ikén nemesak lelkesedni tudtak, de az egyenlőség, szabadság és testvériség eszméjét meg is való-sították.

Azt tartja a közmondás: ha a vége jó, minden jó; én változtatok ezen, midőn azt mondom: ha a márczius 15-iki iskolai ünnepségek jól sikerültek, akkor a helybeli daleyjet által d. u. 3 óraker rendezett, 9 számból álló ünnepély, az ünnepségek koronájának mondható. Nem túlozk, midőn azt mondom, hogy eme daleyjesület, melynek már fényes multja van, mely többször koszoruzottan tért haza a versenyről: városunk büszkesége lehet. A műsor minden darabját teljes precizitással adták elő a közreműködők és nem lehet csodálkozunk, hogy az ének, szavalat és az alkalmi beszéd elragadta a közönséget, melynek hatása alatt nem győ-zött tapsokban kifejezést adni érzelmeinek.

Azzal a kijelentéssel teszem le tollamat, hogy a márczius 15-iki ünnepségek fényesen sikerültek; de figyelmeztetem a város egyes lakóit arra, hogy a jövőben ne féltsék annyira zászlóikat és tüzzék ki, mert hiúnak vagy kamarának dohos légköre inkább árt, mint a külső levegő. Tanuljanak az ifjúságtól, mely testvériesen tömörülve, lelkes énkésszel vonult végig a város utcáin, bizonyítván ezzel azt, hogy a mit érez, azt külsőleg is mutatja.

P.

Udvarhelyvármegye közigazgatási bizottsági üléséből.

A vármegye közig. bizottsága márczius havi rendes ülését 13-án tartotta meg. Az ülésen orsz-fai Mikó Árpád főispán elnökölt. A választott tagokon kívül báró Kemény Béla, báró Orbán Ottó, dr. Török Albert és Szabó Gergely voltak jelen.

A tag előadók jelentéseinek meghallgatása után a folyó ügyek intéztettek el.

A bizottság örömmel értesült arról, hogy a főispán úr ömeltőségének személyes közbejárása folytán a kereskedelemügyi miniszter úr a köz-úti alap segélyezésére a folyó évre 19000 frtot a jövő évre pedig 20000 összesen 39.000 frtot engedélyezett. E segély lehetővé teszi, hogy a törvényhatósági közutak lehetőleg jó karba helyeztes-senek.

A közig. bizottság felir a keresk. miniszter urhoz, hogy a székelyudvarhelyi utczaszélesítésre vonatkozólag a sörgősség mondassék ki, nehogy a kisajátítás körüli, hosszadalmas eljárás miatt az utczaszélesítés és hidépítés a jövő évre maradjon.

Az ülésnek legfontosabb tárgyát az anyakönyvvezetői kerületek megállapítása s az anyakönyvvezetők kijelölése képezte. Az egész ügyet vármegyénk érdemes alispánja ismertette, a ki minden oldalról alaposan áttanulmányozván az ügyet, javaslatait megette. A vármegye területe 72 anyakönyvvezetői kerületre osztott, ugyanennyi anyakönyvvezetővel. A nagyobb kerületekben könyvvezetőhelyettesek is alkalmaztatnak. Székely-Udvarhelyen az anyakönyvvezető a polgármester lesz, Székely Keresztúron és Homoród-Okládon a szolgabírák; a többi kerületek legtöbbszében a községi és körjegyzők lesznek az anyakönyvvezetők. A hol egy vagy más okból a körjegyző anyakönyvvezető nem lehet, ott valamelyik községi előjáró, vagy az állami, esetleg községi tanító ajánlatik anyakönyv-vezetőül. Felekezeti tanítók anyakönyvvezetőül sehol sem ajánlattak, mert ezek a miniszteri rendelet értelmében ki vannak zárva. A mint a kerületek és anyakönyvvezetők végleg meg lesznek állapítva, részletesen fogjuk ismertetni.

A legközelebbi rendes ülés ápril. 10-én lesz.

— c.

Az udvarhelymegyei ált. népnevelési egylet 1894-ik évi működése.

Az udvarhelymegyei ált. népnevelési egylet folyó hó 14-én tartotta meg ez évi közgyűlését a vármegyeház nagytermében, Sándor Mózes kir. tanácsos és tanfelügyelő elnöklete mellett. A népes közgyűlésen a többek között jelen voltak: dr. Török Albert, Ugron János, Szakács Károly, dr. Vajda Emil, Hlatky Miklós, Pálffy Károly, Hann Károly stb. vál. tagok.

A tárgysorozat értelmében elnök a megjelent

tagok üdvözlése után fölhívja a titkárt, mult évi jelentésének megtételére.

Dr Vajda Emil titkár a következőleg számolt be az egyletnek 1894-iki működéséről:

Tisztelt közgyűlés!

Az udvarhelymegyei ált. népnevelési egylet az elmúlt 1894-ik évvel fennállásának, működésének 26-ik évét töltte be. Ha szerény egyletünk minden töle telhető eszközzel gyakorolt jótékony hatású működését, irányának s céljainak hasznosságát akarnám vázolni, csak fölösleges ismétlésekbe bocsátkoznám; ismerttetem azt eddig tett titkári jelentéseimben s ezért legyen elég annyit constátálnom, hogy egyletünk negyedszázados multja által kijelölt megyén haladt tovább s hű maradván nemes intencióhoz, szerény tehetségéhez, anyagi erejéhez mérten az elmúlt évben is dicseretesen gyakorolta jótékonyágát.

Egy kis bepillantás a régi jegyzőkönyvekbe, eléggé bizonyít állításom valóságára mellett. Ha nem is teremtett iskolákat, — hisz ez fölülhaladja erejét, de meg nem is az a célja — de kisebb-nagyobb pénzségélylyel, tanácsokkal, buzdítással, taneszközökkel mindig akkor ment segítségre, mikor a szükség legnagyobb volt s ott pótolta, hol legégetőbben kellett segíteni. Bátran állíthatom, hogy nincs megyénkben egyetlen iskola, mely több ízben is ne érezte volna egyletünk gondoskodását s jótéteményét. Vallás- és felekezeti-külömbőség nélkül tette ezt egyletünk, meg lévén győződve szabadelvű gondolkodásában arról, hogy a segélyezés s segítség nem tehet kivételeket tekintetben sem.

Egyletünk működési körét kiterjeszté a menedékházak létesítésére, népkönyvtárak berendezésére, hozzájárult éveken át az orsz. tanítói nyugdíjalap emeléséhez; taneszközökkel, fali térképekkel és ásványgyűjteményekkel stb. látta el az iskolákat; tekintettel volt az egyes iskolák építkezési hiányaira s e tekintetben is nagyobb összeget szavazott meg; végül egyes iskoláknál nagyobb összeg adományozásával segélyzési alapot teremtett, melynek kamatai az egyes hiányok pótlására fordítandó.

Ily sokoldalú tevékenysége folyamán érkezett el működésének negyedszázados évfordulójához. S itt lehetetlen kegyellett nem adóznunk lánglelkű s nagyérdemű alapítójának: báró Eötvös Józsefnek, kinek érdemeit a hazai nevelés és tanügy terén örökre hirdetni fogják amaz alkotások, melyek a magyar nemzeti cultura érdekét oly hiven szolgálják s oly dicseretesen fejlesztik mindenha fokozottabb mértékben.

A kis történeti mű, mely hivatva leendő fölmutatni egyletünk negyedszázados működésének eredményét, fényes tanuságul fog szolgálni arra nézve, hogy a nemzet nagy férfjának eszméi nálunk termő földre találtak.

Ezek után áttérek az egylet belügyi ismertetésére. Az eddigi titkári jelentéseimtől eltérőleg, ezuttal, fájdalom, szomorú tény constatálásával kell kezdenem beszámolómat. Egyletünk két derék tagját ragadta el a mult évben a kérelhetlen halál. Egyik Raffay Károly, egyletünk buzgó pártfogója, ki több éven át küldte be alapítványának 75 frtot tevő kamatját s ezenfelül végrendeletileg 3000 frtot hagyott az egylet tőkéjének gyarapítására. Azt hisszük, a nemes s nagy lélekre valló adományozás nem szorul dicseretre. A másik vesztése egyletünknek Szakács Mózes, coll. tanár, ki sok ideig, mint alelnök, élénk tevékenységet fejtett ki egyletünk céljai megvalósításában. Öszinte fájdalomnak óhajt a választmány kifejezést adni akkor, a midőn ajánlja, hogy e két nemes férfiú elhunytának emléke jegyzőkönyvileg örökíttessék meg s e tény az elhunytak családjával is közöltessék.

Egyletünk az elmúlt évben 1 közgyűlést és 3 választmányi gyűlést tartott, Sándor Mózes kir. tanácsos és tanfelügyelő elnöke mellett, melyen az egylet folyó ügyei tárgyalattak.

Egyletünk, illetőleg választmányunk működési körének egyik lényeges pontját képezte a folyó 1895. évi segélyezések megállapítása. E végett működött a javaslattevő bizottság, melynek az elnökön és titkáron kívül tagjai voltak: Ugron János, Jung-Cseke Lajos, Hunn Károly, Hlatky Miklós és Szakács Károly k. v. t. küldettek ki, egyúttal a pénztári számadás megvizsgálására.

A javaslattevő bizottság elkészítvén tervezetét a segélyezésekre nézve, a következő tervezet terjeszti jóváhagyás végett a t. közgyűlés elé:

1. A szemléltető eszközök között a fali térképek nagy haszonnal használhatók. E célból s különösen abból a tekintetből, hogy az udvarhelymegyei iskolák növendékei saját szűkebbkörű hazájukkal alaposan ismerkedjenek meg, szükségesnek tartja a jt. bizottság, hogy a Posner K. Lajos kiadásában megjelent »Székelyudvarhely térképével« mintegy 75 iskola láttassék el. A térképekből 1—1 példányt a következő iskolák kapnának: I. A. rom. kath. közül kapna: 1. Bogátfalva, 2. Farkaslaka, 3. Vágás, 4. Zetelaka, 5. Oroszhegy, 6. Lővéte,

7. Szt-Egyh.-Oláhfalva, 8. K. Oláhfalva, 9. Atyha, 10. Korond, 11. Pálfalva, 12. Fenyéd, 13. Bethlenfalva, 14. a helybeli fiúiskola, 15. a helybeli elemi leányiskola, 16. a sz.-kereszturi iskola. II. E. v. ref. iskolák közül: 1. Agyagfalva, 2. Bögöz, 3. F. B.-Asszonyfalva, 4. Kecsed, 5. Alsó-Sófalva, 6. F.-Sófalva, 7. N.-Solymos, 8. K.-Galambfalva, 9. Rugonfalva, 10. Füle, 11. Száldobos, 12. Olasztelek, 13. iparos tanonciskola, 14. ev. ref. fiúiskola, 15. ev. ref. leányiskola, 16. N. Galambfalva, 17. Muzsna. III. Unitárius iskolák közül: 1. A. B.-Asszonyfalva, 2. Uj-Székely, 3. Sz.-Keresztur, 4. Eulaka, 5. Kobátfalva, 6. Kadács, 7. A. Siménfalva, 8. Derzs, 9. Almás, 10. Karácsonyfalva, 11. Vargyas, 12. F. Rákos, 13. Gyepes, 14. Kede, 15. Oklánd, 16. H.-Szt-Pál.

Ezenkívül segélyzendők volna 1—1 darabbal még a következő iskolák: 1. Magyar-Hidegkut (áll.), 2. Bethfalva, 3. Telekfalva, 4. Siklód, 5. Etéd, 6. Erked, 7. Zsombor, 8. Darócz, 9. Bene, 10. Parajd (kath. isk.), 11. Szt-Király, 12. Béta, 13. Oroszhegy, 14. Diáfalva, 15. Szt-Márton, 16. Abásfalva, 17. Városfalva, 18. Jánosfalva, 19. Kis-Solymos, 20. Parajd (közs. isk.), 21. Bözöd-Ujfalu (áll.), 22. kereszturi tanonciskola, 23. kereszturi községi leányiskola, 24. Bardócz, 25. Kis-Bacznón, IV. Helybeli ipariskolának taneszközök beszerzésére 10 frt. V. Szolga fizetése 5 frt. VI. Nyomatványok 10 frt. Összesen: 425.

A mi az egylet pénzügyait illeti, eltekintve végrendeletileg nyerendő 3000 frttól, mely egyszerre rendkívüli szerencsés helyzetbe hozta az egyletet, a legörvendetesebb eredményt mutatja föl. A minden évben fölhasznált jelentékeny összegben kívül tőkésítésre is szép összeget fordít s ez eljárásnak tulajdonítható egyfelől, hogy az egylet anyagiilag is biztosítva van. Jelenleg az egylet alapvagyona 3757 frt 79 krt tessz.

A pénztárszámadás megvizsgálása végett kiküldött bizottság, mely Hlatky Miklós és Szakács Károly v. tagokból állott, megvizsgálta a számadásokat s teljesen rendbenlévőknek találta s benyújtott jelentéseikben a pénztárnoknak a fenntartandók fenntartásával a mult 1894-ik évi számadások alól való fölmentését hozza javaslatba a t. közgyűlésnek.

Ime, t. közgyűlés, ennyi az, a mit bátor valék az egylet mult évi működésének eredményeként fölemlíteni. Szerény a keret, igaz, a melyet rajzoló, de eredményes az egylet működése. Az elmúlt év is azokhoz sorolható, mely az egylet megerősítéséhez jelentékenyen hozzájárul s azokhoz, melyben jótékonyágát oly szépen gyakorolhatta. Eddigi működése s a negyedszázados multat meghaladott pályán fölmutatott eredmények fényes bizonyosságai annak, hogy egyletünk egy percze sem téveszté el intencióit, hanem hovatovább fokozottabb mértékben teljesítette ama szent hivatást, mely a székelység művelődését és előhaladását célozta s így magyar hazánk fölvirágzását segíté elő.

A közgyűlés a titkári jelentést helyeslőleg tudomásul veszi s egész terjedelmében jegyzőkönyvre igatni határozza. Elhatározza továbbá a közgyűlés, hogy az egylet negyedszázados fennállásának megünneplését az Emke direktoriuma által városunkban tartandó jubiláris diszközgyűléssel kapcsolatosan tartja meg.

A népev. egylet ünnepe, mely céljaira nézve is rokonirányú működésű az Emkével, méltó kiegyezője volna a direktorium által rendezendő diszközgyűlésnek.

A birtokrendezés, tagosítás és birtokváltozás.

Irta: Deák Gyula, birtokrendező mérnök.

I.

Engedjék meg nekem a Székely-Udvarhely szives olvasói, hogy ez alkalommal a címül felvett pleonásmusnak látszó szavak elemzése kapcsán néhány eszméről szóljak, melyek mindazokat nagyon közelről érdeklik, kiknek birtokai még az évszázak alatt lassankint kiféjődött, szétszaggatott állapotban várják a birtokrendezés és tagosítás segítségével a sikeresebb kihasználás lehetőségét.

Nagyon sokan vannak, kik a birtokrendezés és tagosítás fogalmait vagy ugyanazonosoknak tekintik vagy pedig csak gyanítva a különbséget, azokat össze-vissza cserélgetik.

A birtokrendezés fogalma alatt én kizárólag csak a birtokok tulajdonjogi tisztázását s a különböző hivatalos és magánokiratoknak a természetel való szigorú egyeztetését értem, de sem az ugynevezett erdő és legelő elkülönítését, sem az arányosítást, sem a tagosítást e fogalom tartozékának nem tekintem, sőt ellenkezőleg elengedhetetlen postulatumnak tartom, hogy a működő mérnök, minden más munkálat háttérbe szorításával első helyen a birtokrendezést hajtsa teljesen

keresztül s csak aztán fogjon hozzá többi feladatának megoldásához. Ezzel szemben nagyon könnyen tudok képzelni olyan urbéri elkülönítést, arányosítást, vagy tagosítást, melyben a szó helyes értelmében felfogott birtokrendezés nagyönis alárendelt szerepet játszik s az érdekeltség birtokviszonyai Nagy Sándor féle megoldás alá jutva, rendezés után is rendezhetők volnának.

A tagosítás fogalmát ez alkalommal szükségtelennek tartom részletesebben fejtegetni, hanem áttérek a birtokrendezésre, sokkal közelebbi atyafiságban levő második fogalom tárgyalására, mely ugy a nagy- mint a kisbirtokost első helyen érdekli s ez a birtokváltozások neve alatt ismert bírósági és mérnöki vegyes feladat.

A birtokváltozások helyes kidolgozása, ha ki van egészítve a természetben a telekkönyvi helyszínelés és azonosítás alapos kidolgozásával, első biztosítéka a helyes birtokrendezésnek.

A birtokrendezésre vonatkozó rendelet egyik leghelyesebb intézkedése az, mely a birtokrendező mérnöknek köteleességévé teszi, hogy a tettelegesen birtokokat, vagyis azokat a birtokokat, melyeknél egy vagy más ok miatt nem telekkönyvezhető magán okiratok alapján a telekkönyvi tulajdonos helyett a birtokos lép tulajdonjogi igényekkel fel, már a felvételi munkálatokban ki-puhatólja és ily alapon ki is tüntesse.

E feladat lelkiismeretes megoldása a mérnöknek nagy türelmet, még több fáradságot, időt és költséget tesz szükségessé.

Lássuk röviden a mérnök elé tornyosuló akadályokat, azután a birtokosságra háramló előnyöket és végre állapodjunk meg a birtokváltozás kidolgozására nézve legalkalmasabb időpont kijelölésénél.

Sok bajnak, zavarnak a forrása, hogy telekkönyveinknél a részletajtsrom adatainak nyilván-tartása a legnagyobb mértékben el van hanyagolva, minek következtése, hogy majdnem minden községben fordulnak elő oly helyrajzi számok, melyeknek egyik telekkönyvből való kivezetése megtörtént ugyan, de a másik telekkönyvbe a bevezetés elmaradt s így a részlet a tulajdonos hibája és tudta nélkül megszünt telekkönyv tárgya lenni. Ennél sokkal gyakrabban fordul elő, hogy ugyanegy részlet két telekkönyvben is előfordul, vagyis hogy ugyanegy részletnek egyszerre két tulajdonosa van.

Mindkét természetű hiba onnan származik, hogy a részleteket folytonosan vezetik innen oda, onnan tovább, de egy oly ellenőrző munkálat pontos vezetéséről gondoskodva nincs, mely biztosan kimutassa a kikerülhetetlen véletlenségből becsusztott hibákat s így egyik részlet évek során keresztül ki van esve a telekkönyvi forgalomból, de kárpótlásul a másik kétfelé is hivatalos cserebere tárgyat képez s a szó helyes értelmében felfogott birtokrendezésen kívül ez idő szerint nincs mód e hibák kiigazítására.

Sok telekkönyvi hatóság a telekkönyvi másolatok kiadása fölől rendelkező miniszteri intézkedés ama kifejezését, hogy telekkönyvek A) és B) lapjainak kivonatos másolatai adandók ki, a legkülönbözőbbben értelmezi. Itt kiadják az A) és B) oldal kimerítő másolatát s a C) oldal kimaradása által felelnek meg a kivonatosságnak. Ez az egyedüli helyes értelmezés és sajnos, hogy csak alig szorványosan fordul elő.

A legtöbb telekkönyvi másolatban az A) oldal hiányairól nem szólva, azt tapasztaljuk, hogy a B) oldalon vagy az elvívó intézkedés, vagy az érkezést igazoló bejegyzés hiányzik; sőt több telekkönyvi hatóság területén a B) oldal következetesen és teljesen ki van hagyva. E számos gőcpontokhoz kötött ezerféle kiállításnak a következtése, hogy a mérnök a hiányos másolatok miatt a birtokrendezést is csak hiányosan tudja elkészíteni s a hitelesített tollhibák, elírások, hiányzó vagy három-négyszer előforduló részletek oly chaost okoznak, miknek tisztázása heteket-hónapokat igénylő munka s akkor is csak tetemes hibakimutatásokkal intézhetők el.

Végre a telekkönyvi másolatok szervei hibáin kívül sok fáradságot, találgatást okoz az is, hogy — kevés kivételt leszámítva, végtelenül elstelve, mondhatnám elhabarva vannak a másolatok készítve, s e miatt neveket, mellékeveket, számokat, dülőneveket nagyon sokszor teljes lehetetlenség elolvasni. Minden másolat el van látva hitelesítési záradékkal, de azért lépten-nyomon tapasztalja a lelkiismeretes kritika, hogy itt a jogozim fele a másoló tollában maradt, ott a helyrajzi számok el vannak torzítva, amott a telekkönyvi vázrajzokon vagy egész sora a részleteknek teljesen helyrajziszám nélkül maradt, vagy annyira hibásan vannak bevezetve, hogy e két vagy több egyforma, de egymást kizáró adat közül a helyeset kiválasztani a szó szigorú értelmében lehetetlen.

Az ilyen és sok más szervei és kezelésihibák, melyeknek méltatására tér szűke és e dolgozat célja miatt ki nem terjeszkedhettem, ugy felhalmozódnak, hogy az ily okon kifejődött munka-

anyag nagyságáról csak annak van megközelítő fogalma, ki kötelességszerűleg ily munkákat könyvtelen további munkálatok alapjául elfogadni, felhasználni s ez által a megemelt érdemű idő-, munka- és pénzvesztéséget hordozni. S hogy ez állításom nem nagyítás, bizonyítja az, hogy az erdélyi részeken különböző hatóságok területein egymástól jó távol fekvő négy községben, melyeknek összes területe nem éri el a 8000 holdat legalább 1500 olyan hibát jegyeztem fel, melyek nek egy részét helyesen kiigazítani tudtam, de a másik része miatt hivatalos intervenció kikérése vált és váland szükségessé.

Sietek azonban kijelenteni, hogy e hibák az országész keleti csúcspontjától nyugotig és a déli szélétől az északi határáig minden telek-könyvi hatóságnál több-kevesbé előfordulván, azok indító okait e hatóságok intézkedő és végrehajtó közegeiben nem keresem, hanem feltalálom az alapvető szabályok hézagosságában

Budapesti levél.

Budapest, 1895. márcz 12.

Tisztelt Szerkesztő ur!

A szónoki beszédben a bizonyítás érveinek sorrendjére nézve az az utasítás áll fenn, hogy a legnyomósabb érvek leghátul álljanak. Azt hiszem azonban, hogy a maguk nevében páratlanul álló leveleimre ez nem szükségképp alkalmazandó s így aligha vétek a törvény és szabályok ellen, ha legfontosabb argumentumommal lépek ki a küzdelem terére: a négykrajczárosokkal. Szegény suszter-tallér, még virágzásod korában sem érdemesítették arra, hogy hamisítsanak. Nem szeretett senki s most sem sirat senki, hogy végre letűntél a szereplés teréről; van helyette bőven nikkel pénzünk, kolosszális emléke a letűnt rezsimek. S e pénz jobban is megfelel a magyar természetnek, mert — mint sürüni emlegették nemrég — a magyarnak ügyis minden nikkel; így: enni kell, inni kell, aludni kell, csalódní kell stb.

Csalódní, csalódní! A ki sokat remél, könnyen csalódik. Wekerle után Bánffyól nem sokat vártunk, de azt még sem hittük, hogy eunyire csalódníjunk. Hogy az eleven vérmérsékletű Hrek páter beretválességű támadására csak oly halványan, laposan tudjon felelni, — ezt még az a sok fényes miniszterelnöki ebéd sem tudja ellensúlyozni. De sok jót is esznek ott fön, Mátyás király volt palotájának közelében, talán hogy bebizonyítsák, hogy nincs éhínség Magyarországon. Pedig van ám a máskor az eldorádónak magasztalt alföldön s ha már nem sok ennivalót küldenek a szegényeknek, legalább tegyék lehetővé, hogy maga keresse meg a nép a mindennapit. Lássák el munkával. Így talán a szocializmus sem fog annyira rémitgetni s nem lesz okunk keserűn mosolyogni Szántó Kovács János bátyáméknak a szocializmus mivoltát magyarázó fejtegetésein. Különbön vigasztalódnának, becsuknak nagyobb urakat is, ha hogy nemesebb okokból. Vagy nem ezt jelenti a Székely-Udvarhely a mult szombatban? Avagy Aczél és Karsay nem kerülnek zár alá, sőt az egészséges Beteghünket nem porbe fogták s Isten őrízze, hogy megmentette a postakönyv. Bezzeg nem menti meg a németországi aegiristákat, a kik pedig vannak vagy hatvannyolczan; úgy kell nekik, miért nem dicserik uralkodójuk dalát panaegirikumokkal. Hát a misi diákokkal mi lesz, elég lesz nekik, ha becsukják őket azért, hogy Tirics igazgatót kidobták az ablakon vagy talán hivatkoznak előfordult esetre, arra t. i., hogy Gyorgyevics tanárt is kidobták azelőtt Belgrádban. Csunya tragikomédia az élet, mutatja a humorista Sacher Masoch tragikus halála. Szegény író-társam (azt hiszem, joggal beszélhetek így, leveleim alapján), mennyi mulatságos órát szerezte nekünk s mily számalomra méltóan kell vala kimulnod. De ne félj, alakjaid, különösen a lengyel népéletből, manap talán még jobban grasszálnak, hivatkozom Ekkmanék Lengyel Zsidójára vagy Máramarosra és Budapestre. Ha a Szerkesztő úrhoz Budapestben lesz szerencsém, megláthatja.

Addig is minden jót kívánva, maradtam a t. Szerkesztő úrnak

kész híve: h. a.

Fölhívás előfizetésre.

Szabadjon a t. közönséget s előfizetők becses figyelmét fölhívni azon körülményre, hogy e hó végével az első negyed lejár s kérni a második negyedre szóló előfizetés megújítását. A szives támogatás, a meleg fogadtatás, melyben lapunk eddig részesült azon reménnyel kecsegtetnek, hogy a pártolás a mi törekvésünknek megfelelőleg bizonyára csak növekedni fog.

Az a rövid mult, melyet lapunk a közügy szolgálatában megfutott tájékozást nyújthatott egész Székelyföldnek arról, hogy mi megyénk, anyaváro-

sunk érdekeit hiven s igazán szolgáljuk s a Székelyek ügyét a legmelegebben karoltuk föl.

A vidék minden mozzanatát figyelemmel kísértük mindenha s igyekeztünk őszinték, jóakarók s tárgyilagosa lenni mindenben.

Keveset kérünk, de ezért mi is igyekeztünk a lehető legjobbat adni.

Lapunk olcsóságát s a kiállítás izléses voltát tekintve a vidéki hírlapirodalomban a maga nemében egyedül áll.

Munkatársai gárdaja díszére válhatnak bármely lapnak is.

Ily alapon kérjük az előfizetés megújítását a második negyedre, hogy a lap pontos szétküldésében akadály ne legyen.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Tavas.** A mult hét elején még egészen télies időjárás volt kemény hideggel; de a hét második felében az időjárás enyhére fordult. A nap derekasan teljesíti kötelességét és gyorsan olvasztja a megmaradt jeget s havat. A szél is iparkodik száritani a sarat, azért kilátásunk van rá, hogy gyalázatos kövezetünk daczára is, nemsokára sár nélkül sétálhatunk.

— **Az Emke közgyűlése városunkban.** Az Emke fogadtatása és az ünnepélyek rendezése céljából Ugron János, megyénk népszerű alispánjának elnöklété alatt gyűlést tartott a 60 tagból álló rendező bizottság. A gyűlésen jelen voltak: Mikó Árpád főispán, Ugron János alispán, Jung Cseke Lajos, Sándor Mózes, Pálffy Ferencz, Fás Gyula, dr Solymossy Lajos, Tompa Árpád, Pogány Kornél, dr Vajda Emil, Solymossy Lajos, Kassay F. Ignác, Kocz Armin, dr Kassay Albert, dr Nagy Samu, Szakács Károly, Pálffy Károly, Szabady Tivadar, Embery Árpád Hoffmann Sándor, Bedő Ferencz, Ferenczy Endre, Soó Gáspár, Nagy János, Benkó József stb. A különböző bizottságok megalakultak. A vasútnál ünnepélyes fogadtatás lesz. A megérkezés napján, valószínűleg június 3 án, a vendégek elszállásolása után ismerkedési estély. 4-én ünnepélyes közgyűlés; délelőtti bankett; délután népiünnepély, este hangverseny és táncz. Harmadik napon kirándulás Homoródra, Parajdra, Korondra és az almási barlanghoz. A részletes és véglegesen megállapított műsort a központtal való együttes megállapodás után teszik közzé.

— **Az Emke igazgató választmányának gyűlése.** Kolozsvárott, a helybeli kö- és agyagipariskola gondnokságába, a m. kir. főreáliskola igazgatóját, dr Solymossy Lajost beválasztotta.

— **Az E. K. E.-estély** iránt általános az érdeklődés. Jegyeket előre válthatni Gyertyánfy könyvkereskedésében. A tagok feledjait fizetnek.

— **Lövéteiek és a pénzosztás.** Lapunk egyik számában megemlékeztünk arról, hogy a lövéteiek milyen nagy szerencsében részesültek akkor, midőn az állam — eme különben gazdag községnek — 14 ezer frt előleget adott, hogy leégett falujokat szabályozzák és házaikat fölépítsék. A mult héten járt kint főispánunk vezetésével mellet egy bizottság, mely az előlegezett pénznek egy részét kiosztotta. A bizottság örömmel szívében jelent meg a községben, mert méltán azt hitte, hogy a háladatosság annyi jelével fog találkozni, melyre egész életükön át kellemsen fognak visszaemlékezhetni. De mit tapasztaltak? A nép legnagyobb közönnyel, sőt mondhatni, gyanus viselkedéssel fogadta őket. A pénzosztás kezdetét vette s mit tapasztalt a bizottság? Sokat azok közül, a kiknek pénzt akartak átadni, csendőrökkel kellett behozatniok és hiába magyarázták nekik, hogy reájuk nézve milyen előnyös és áldásos az állam segítése. Képzelték megynk intéző köreinek bosszúságát, midőn tapasztalták, hogy a mit ők a legjobb szándékkal a község érdekében tettek, azt félremagyarázzák és nem háladatossággal, hanem rosszakarattal találkoznak. A mult nyáron történt, hogy az egész község leégett. A nagy szerencsétlenséget a házak össze-vissza való építése okozta. A tűz után több héten keresztül m. kir. állami mérnök a telkek parcellázásával foglalkozott, hogy a reménybeli állami segély megnyerésével az építkezést akként lehessen vezetni, hogy a nyárihoz hasonló szerencsétlenség sohase következhessek be. A nép, megfoghatatlan, nem akarja a terv hasznos voltát átlátni és idegenkedik a szabályozástól s mivel a pénzt épen eme czéltól kapja, még azt sem akarja elfogadni. Fenséges nép! gyakran a te gondolkozási menetet: végtelenül gyarló.

— **Az utolsó fillérestély.** Az 1894—95. őszi-téli saison utolsó fillérestélye f. hó 13-án, szerdán zajlott le a Budapest-szálló nagytermében. „Lezajlott”, mert tényleg vidámabb és zajosabb volt valamennyinél, mely azt megelőzte. Ah, mikor oly hosszú időre bucsut kell mondanunk a kedves kötőkéknek, a szellemi élvezetek e gazdag kincstárának s vele együtt a kedélyes, minden héten megszokott táncmultságoknak, kell, hogy az utolsó felvonás bucsujelenete is szép és hatásos

legyen. Solymossy Ágnes és Pannak, a voltak szivesek a rendezést magukra vállalni s gondoskodni arról, hogy a közönség jól mulasson s kellemes emlékekkel távozhassek az utolsó fillérestélyről. Felkérték dr Vajda Emilt s Kohn Armin, hogy hegedüljenek és Török Bódogot, hogy énekeljen. Tán mondani sem kell, hogy nagy műveltségben részesítették a díszes publikumot, mely szüntelenül megrögzött a szálló nagytermét s mely fáradhatlan volt az újrázásokban s a tapsokban. Volt világposta is, melylyel a közönség egy rövid, de mulattató óráskát töltött el s mely a növegyetnek szép jövedelme hozott. Mikor aztán az utolsó szellemsziporkák is elröppentek, az örökké vig aranyifjúság tánczra perdült s ropták a tánczot addig, míg Sándorka kegyes volt muzsikálni.

— **Műkedvelői előadás.** Az iparos önképző és dalegylet kebeléből alakult színházi műkedvelő társaság folyó hó 10 én, vasárnap este kezdette meg minden évben rendezni szokott színi ciklusát Szigligeti „Szökött katonájá”-nak előadásával. A mi közönségünk már megszokta azt, hogy sikerült és tökéletes színi-előadást egyedül a helybeli műkedvelők alakításaiban élvezzen s éveken át tapasztalta, hogy a dilettánsok közt derék iparosaink előkelő helyet foglalnak el. Bátra állítjuk, hogy a „Szökött katoná” előadása nemcsak azon művészi nívoun állott, melyen ezideig minden évben, de magasan túlszárnyalta mindazon előadásokat, melyeket ők eddig nyújtottak. A szereplők önmagukat multák fölül s mindnyájukat őszinte, föltétlen dicséret illeti. Első sorban örömmel emeljük ki Fischer Ferencz u. a. mellett, ki szerepének pompás humorát gazdagon juttatta érvényre s ki folytonos derűtségben tartotta a közönséget, — Sándor Róza és Schuller Sarolta úrhölgyeket; mindkettő a temperamentumához mért szerepkört kitünően töltötte be s úgy az érzelmes, mint a drámai jelenetekben igen nagy hatást értek el. A közönség zajos tapsokkal adózott a kedves művészböknöknek. Rádulyi Mariska k. a. kisebb szerepében csinos megjelenésével s színpadi otthonosságával keltett föltűnést. Elismeréssel kell szólnunk Zengliczky Károly, Fischer Ferencz, Pászint Mihály, Preisz Béla alakításairól, kik valóban meglepő ügyességgel s készséggel játszottak. A siker oroszlanrésze a férfiak részéről Csillag Józsefnek, Szántó hó Ferencznek és Szabó Gyulának jutott, kik szünni nem akaró kacagást keltettek komikus beszédeikkel. mozdulataikkal, pompás maszkiákkal s costumeikkal. A darab kiállítása és díszletei, a dalegyleti kar éneke, az első zenekar behizelgő muzsikája még emelték az előadás fényét és sikerét. Az önképző kör természetfölisleg megrögzött közönség a rendezőt éltetve, távozott s találkat adtak egymásnak a második estélyre, mely alkalommal Szigligeti népsziműve, az „Amerikai” fog színe kerülni.

— **A székely vasúttak.** A képviselőház a székely vasúttakra vonatkozó törvényjavaslatot elfogadta.

— **Népies iparczikkek bazára.** A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara tudatja, hogy a „Magyar Kereskedelmi Múzeum” háziipari bazárjában (Budapest, Kerepesi út 22. sz.) csinosabb háziipari, valamint egyéb népies jellegű iparczikkek elárúsításra elfogadtatnak. Az árak bérmentve küldendők a Magyar Kereskedelmi Múzeum háziipari bazára címére. Térdij, szekrényhasználat, biztosítási díj vagy egyéb czimen a kiállítókak költség nem terheli s csupán a tényleges elárúsítás után 10% jutalék fog költségjárulék fejében mérsékelt átalányképen elszámoltatni. Az érdeklődőknek bővebb felvilágosítással a háziipari bazár igazgatósága szolgál.

— **Családi czimer.** Scheffer Nándor, a helybeli agyagipariskola derék igazgatója, érdekes művet fejezett be a napokban. A jeles mű dr. Török Albert ny. főispán családi czimerét ábrázolja renaissance stýlben. A mű, mely megérdemli a megtekintést, az igazgató iskolai dolgozó szobájában megszemlélhető folyó hó 17—20 ig.

— **Tombola Parajdon.** Folyó hó 9 én a községi iskolaszék tombolával egybekötött gyermek bált rendezett az iskola javára. Örömmel tapasztaltuk, hogy úgy az intelligencia, mint a polgárság egyformán részt vett e jótékony czélú mulatságon, sőt a kik meg nem jelentek is gyász vagy más családi körülmény miatt, jegyeiket kiváltották. Ugy szellemi mint anyagi tekintetben igen sikerült multság volt mit bizonyít az, hogy a tiszta jövedelem 44 frtot tett. 1/8 órák vette kezdetét a kicsiké táncza, a hol 3—4 éves gyerekek is úgy rakták lábacskaikat, mintha már gyakorlott tánczosok lennének. Lehetetlen ez elragadó képet sokszor vissza ne idézni emlékünke s nehányat a sok kedves kicsike közül fel ne említeni. Ott láttuk a kis Csanádi Bélát (Szováta), Benedek Kálmánt, Herpei Klárikát, Ilust és Árpádkát, Weber Iduskát és Fridát, Mánya Margit és Gergelykét, Sükei Erzikét, Kovács Gáborát, Mánya Marikát, Mekei Jenőket, Furé Irma és Iréket,

Szálasi J. kifáradtatán a kégyengez. Az est első sorb. költséget megtett. kat fáradtombolaj tyus Karrenzi M. Rózsika és Gizellánrésze urat ille hogy a minden a a közöns vedni h 15-ét is bizottság nagy vez

sikerült val folyó ben. A t. sége alá jelentek igen szé mosi Ak Bartha E Láng Ké Kassay Rápolth L. és S tánczba mulatság

atyánkn nek emlé leményt yorki „N újfalvi s gezte éle a követk helyi főg nak, hol éveit, Gy Imrén hi szögabir nác nyu temetett konflikt got s elv hol a ma gyarság szerkesz nak nev mikor a hogy a

Nagykár főúrjegy mebe aje

szerető b tanári k

pénzügy a segesv

előadás e keretben mozaiksz kék, vör tárgy vo tőségünl

vándorun ismét en rém föle második

járvány meg az i hurezola kedéseke zelgő ta

a járván Sulinán

Háromsz rény, To közönség egészség oly esete

gyanura a legnagyobb gond és vasutako Romániá utlevelein megfigye honpolgá

Szalasi Jóskát stb. kilencz óraker a kicsik már kifáradtak és ekkor felváltották a nagyok, kik aztán a késő hajnali órákig táncoltak a helybeli gyenge zenekar mellett is szakadatlan jó kedvvel. Az est sikere létrehozásában igen nagy része van első sorban dr Kovács Gáborné urkölynek, ki költséget és fáradságot nem kimélve mindent megtett a szent ügy érdekében. Igen sokat fáradtak a „Sóvidék“ szép leányai, a kik a tombolajegyeket árusították el, névszerint: Mátyus Kati, Pécsi Máli és Mari (F.-Sófalva), Ferenczi Mariska, Gál Erzszi, Flepsz Ida, Kovács Rózika és Mariska, Simófi Ilona, Kenyeres Terka és Gizella. A szép eredmény elérésében az orosz-lánrészt az iskola derék igazgatóját Kovács Mihály urat illeti, ki futott, fáradt, kért és biztatott, a hogy a szükség hozta magával. Ohajtjuk, hogy minden alkalommal lebegjen csak a jótékony cél a közönség szeme előtt, ne kelljen hajótörést szenvedni holmi személyes érdek miatt. Márczius 15-ét is megünnepelik az állandó márczius 15-iki bizottság buzgó elnöke Csengeri József ny. bánya nagy vezetése mellett. (s. é.)

Táncvizsga. Sára Miklós táncmester igen sikerült és látogatott vizsgát tartott tanítványai-val folyó hó 9 én, a „Budapest“ szálló nagytermében. A táncvizsgán, mely Láng Endréné védnökkéje alatt folyt le, a szülők közül is igen sokan jelentek meg. A magyar sölő, angol tánc stb. igen szépen sikerültek. A sölőpárok voltak: Solyosi Ákos és Vajda Irma; Solyosi Jankó és Bartha Rózsi; Ilosvay Sándor és Bartha Iluska; Láng Kálmán és Martini Ella; Cióra György és Kassay Irén, Martini Arthur és Ferenczy Zsuzsa; Rápolthy Ferenc és Técsy Mariska; Fankovich L. és Stein Marika; Lányi Andor és Imre. A táncba különben a felnőttek is résztvettek s a mulatság késő éjfélig tartott.

Idégenben. Egy messze hányatott székely atyánkfia halt meg közelebről New Yorban, kinek emlékezetéről György Jeremiás hosszabb közleményt juttatott hozzánk. Szabó Gusztáv a new-yorki „Nemzetör“ című lap szerkesztője, gyergyó-újfalvi székely atyánkfia, messze idegenben végezte életét. Hányatott életpályájáról felemlítjük a következőket: 1868-ban, mint a székelyudvarhelyi főgimnázium tanulóját, besorozták katonának, hol őrmesterségig vitte. Kiszolgálva katonai éveit, Gyergyó-Szt-Miklóson, majd Görgey-Szt-Imrén hivataloskodott, utóbbi helyen mint segéd-szolgábiró s ezen időben vette nőül Madarász Ignác nyug. adópénztárnok Matild leányát, kit ifjan temetett el. Görgey-Szt-Imrén főnökével valami konfliktusa támadt, mi miatt nyakába vette a világot s elvándorolt szerencsekeresni az újvilágba, hol a magyar kolónia egyik vezető férjává, a magyarság egyik közlönyének, a „Nemzetör“-nek szerkesztőjévé lett. Irói nevén Erdélyi Gusztávnak nevezte magát, miért sokan ismerősei közül mikor a lapok halálhírért közölték, nem is tudták, hogy a halott Szabó Gusztáv. Béke poraira!

Ajánlás. Lapunk egy részéhez mellékelte Nagykárolyban lakó Magyar István mag- és virág-főárjegyzékét a t. olvasó közönség szives figyelmébe ajánljuk.

Estély. Tegnap este Dózsa Jakab vendégszerető házában volt együtt a m. kir. áll. főreáliskola tanári kara.

A segesvár-ágotai vasut. A képviselőház pénzügyi bizottsága nagy többséggel megszavazta a segesvár-szentágotai vasutat.

Kérelem. F. hó 10-én a műkedvelői színelőadás estéjén elveszett egy férfi-melltű. Aranykeretben fekete kő, ennek közepén virágcsokor-mozajkszerűen szőzött rózsák és nefelejcskek kék, vörös, zöld és sötétzöld kövekből. — Emléktárgy volt. — A becsülettel megvaló a szerkesztőségnek jelentkezve, illő jutalomban részesülend.

Ismét kolera. A kolera újból megkezdte vándorutját. Hivatalos jelentés konstatálja, hogy ismét emberáldozatokat ragad magával az ázsiai rém főleg a Duna mentén, így: Sulinán a Duna második torkolatánál, és Konstantinápolyban a járvány terjedőben van. Legyünk résen! Tegyük meg az illetékes körök idejekorán a járvány behurcolásának megakadályozására irányuló intézkedéseket s akkor bizhatunk abban, hogy a közelgő tavasz és nyár nem fogja újra feleveníteni a járvány csirait! A m. kir. belügyminiszter a Sulinán fellépett kolera gyanus esetek alkalmából Háromszék, Csik, Brassó, Hunyad, Krassó Szörény, Torontál, Fogaras és Szeben vármegyék közönségét felhívta, hogy területükön a lakosság egészségét állapotát éber figyelemmel tartsák, s oly esetekben, melyek akár csak a legcsekélyebb gyanúra szolgáltatnak okot, az óvintézkedéseket a legnagyobb gondallal tétessék meg. Különös gond és figyelem tárgyat kell, hogy képezzék a vasutakon Romániából érkező utasok, miért is Romániából vasuton, vagy másként érkező utasok utelveinek látta mozása alkalmával az utasok megfigyelendők. Ha végre Romániából bazaarkező honpolgárok utelveiből az tűnnék ki, hogy meg-

fordultak az utóbbi hetek alatt Sulinán, úgy ezek öt napi orvosi felügyelet alá helyezendők.

A 25-ik paragrafus. Egyre szaporodik azoknak a törvényhatóságoknak a száma, a melyek a véderőtörvény 25. paragrafusának eltörlését kérik. Az április hó 6-án tartandó megyei közgyűlésünkön — mint hirlik — a mi törvényhatósági bizottságunk egyhangulag fog hozzájárulni a hevesi átirathoz, mely a 25. paragrafusnak az eltörlését kéri az országgyűléstől.

Helyreigazítás. Mult számunkban „Anyavárosunk haladása“ cím alatt a 8. pontban »séta-tér« helyett »városház«, »vétellett meg« helyett »vételtek meg« olvasandó.

RÖVID HIREK. Képviselőház. A költségvetési törvényt a képviselőház 56 szótöbbséggel, sőt még részleteiben is megszavazta. — **A déli vasút** államosítására vonatkozó tárgyalások megkezdődtek. — **A német császári pár Abbáziában.** A császári vendégek április hó közepén Abbáziába mennek és hat hétig fognak ott időzni. — **Miklós cárronkoronázása.** Az oroszok ezárja május hó második felében fogja magát megkoronáztatni. — **Amerikai Nemzetör** című újságtól, mivel szocialista tanokat hirdet, a belügyminiszter a postai szállítást kedvezményét megvonta. — **Cantu Caesar,** a hirneves olasz történetűdős, meghalt.

Nyilvános számadás és köszönet.

Felső-Boldogasszonyfalván az ev. ref. egyházközség orgona-alapjának gyarapítására, febr. 23-án tombolajátékkal egybekötött jótékonycélú zártkörű koszos mulatság volt, melynek eredménye a 29 frt 88 kr kiadás levonása után 98 frt 65 kr tisztajövedelem. Ennek gyarapításához a község összes lakossága tombola tárgyak adományozásával járult. A községieken kívül szép tombola tárgyakat küldöttek: Mlgs. Ugron Gáspár ur Bikafalváról, özv. Biró Pálné, Lányi Imréné, tisz. Bedő Ferenczné, özv. Lukácsffy Jánosné, ö nagyságai. Rác Ilka és K. Sándor Rózika kisasszonyok. Lukácsffy Lajos, Lukácsffy Ödön, Dézsy Antal, Gergely János, Persián János és Schaffent Frigyes kereskedő urak. Tóth József festő, özv. Barabás Domokosné urasszony, mindnyájan Székely-Udvarhelyről. A szebbnél-szebb adományok kisorsolásából 37 frt 50 krt vettünk be. A belépő jegyek 50 frt 50 krt jövedelmeztek. Felül-fizetés 37 frt 75 kr volt. Apróbb bevételekből 2 frt 78 kr.

Felülfizettek: Doros Györgyné, ö nagysága Székely-Udvarhelyről 10 frt. Deák Gyuláné ö nagysága Felső-Boldogfalváról 3 frt 75 kr. Péter Albert ur Korondról 2 frt. özv. Biró Pálné ö nagysága Székely-Udvarhelyről, tek. Máthé Pál ur Bikafalváról, nagytisztelétű Menyhárt András ev. ref. esperes ur Kecsetől, dr Nagy Samuel ügyvéd ur Székely-Udvarhelyről, Végh Albert kir. járásbíró ur Dicső-Szentmártonról, Végh Ferenc kir. itélőtáblai tanácsjegyző-albíró ur Kolozsvárról, Végh József kir. itélőtáblai segédhivatali igazgató ur Kolozsvárról, Deák Károly nyug. vármegyei kiadó ur Maros-Bogátról, Olasz Gyula ref. tanár ur, Solyossy János gyógyszerész ur Székely-Udvarhelyről, Szállasy Márton kereskedő ur Korondról 1—1 frt. Ádám Albert, solgábiró ur Doros György szeszgyáros ur, Gyarmathy Sándor ur, Kovács János k. telekkönyvvezető ur, Módi Károly kir. segédtelekkönyvvezető ur Székely-Udvarhelyről 75—75 kr. Bodrogi Sándor cipész, Fekete Gerő papjelölt, Kovács Dániel ref. tanár, Lukácsffy Lajos kórházfelügyelő, Mester János papjelölt urak, Sándor Ferencné urasszony Székely-Udvarhelyről és Szabó János b. r. mérnök-segéd Felső-Boldogfalváról 50—50 kr. Péter Izák tanító ur Keesed-Kisfaluról 40 kr. Biró Áron ref. pap Felső-Boldogfalváról, Biró János kir. adó-tiszt, Csiky Lajos kereskedő ur Székely-Udvarhelyről, Csizsár Áron földmives Felső Boldogfalváról, Jancsó István ref. tanító, Nagy László ref. énekvezér, Vajna Zoltán telekkönyvi irnok, Sándor Lajos ref. tanító ur Székely-Udvarhelyről, Ráduly Sándor földmives Felső-Boldogfalváról, özv. Zsombori Józsefné Árvátfalváról 25—25 kr. Gergely Sándor b. r. mérnök-segéd ur Felső Boldogfalváról, Lukácsffy Ödön gazdatiszt ur Székely-Udvarhelyről, Sándor Lajos tanító Miklós-falváról 20—20 kr. Benedek János és Mezei Ödön földmivesek Zetelakáról 10—10 kr. Keresztes Ilona Felső-Boldogfalváról 5 kr. összegekkel. Utólagosan Szabó András tanár ur 50 krt.

Fogadják a szives adakozók úgy az egyházközségnek, mint a rendező bizottságnak alólírottak által kifejezett hálás köszönetét.

Felső-Boldogasszonyfalva, 1895. február hó 27-én.

A vegyes bizottság megbízásából: Deák Gyula, r. b. elnök. Biró Áron, egyházi elnök. Szabó János, r. b. jegyző. Péter Gergely, egyházi jegyző.

Ezzel kapcsolatosan megjegyezzük, hogy e kimutatással egyidejűleg a szerkesztőséghez egy

levél is érkezett a r. b. jegyzője tollából, melyben köszönetét és halálát fejezi ki kiváltképpen Ugron János megyénk tevékeny alispánjának, ki soron kívül adott engedélyt a kegyadományok gyűjtésére. Deák Gyula birtokrendező urnak s nejeének kik sokat fáradtak az ügy sikere érdekében s Biró Áron tiszteletesnek, ki a társadalom terén is oly buzgósággal működik. A hosszabb czikk, melyet ezuttal tárgyalomaz miatt egész terjedelmében nem közölhetünk, köszönetet mond azoknak, kik ugyan nem jelenthettek meg a mulatságon, de jegyeiket bizonyos összeggel megváltották.

CSARNOK.

Márczius 15-én.

Szép tündéralom, szent magyar szabadság,
Terólad immár hányadik a dal?
Ez ég alatt a hányszor új tavasz járt,
Hiven köszöntött mindég a magyar.
S ki érted lángol és érted hevül,
A szive s lelke megtermékenyül.

Szentelt varázsszal ihleted a lelket,
Hogy minden hurja megmozog, rezeg.
Szívünk, mit bú, gyász csüggedésbe ejtett,
Eget kér hajnalodra, oh eget;
S a gondolat — e százszárnú madár —
Csodás világ bűvös körébe jár.

Kit élte búja lánczola magához,
Él gond között, izzadva küszködik,
A lángban égő oltártüzön áldoz
Az is e napon s eszményt istenit.
Mert nem köthet le senkit már a rög,
Ha a lelkének egyszer szárnya nőtt.

Volt, volt idő: bilincs a sziven, kézen,
És millióknak hullá könnye rajt'
S ki keresztséget vett aztán a vérben:
Reázendíté a „Talpra magyar!“-t...
Hullt a bilincs, s hogy rab nem lesz a nép,
Nevedre, Isten meg is esküvék!...

Hullt a bilincs, ömlött a könnyek árja,
Örmököny volt az, ifju márczius!
Lombot fakasztott a szabadság fája,
Hüvös árnyából mindennek kijut. —
A gondolat, ha utat nem talál,
A nemzet sorsa senyvedés, halál.

Hanem talált. És gyorsuló futással
Hatolt be mind egész a szivekig:
Szabad, egyenlő és testvér a mással
Ki magyar földön él vagy születik!
S földet kapott a jobbágy szolganép,
Ha ömlik vére, hát hadd tudja, mért.

Ha én azt mind, mind elbeszélni tudnám,
Mi történt erre s mi következett,
Miként verődött mind tovább a hullám,
Miként születtek a félistenek!
Mint ült e nép — látták a nemzetek —
Halotti tort s győzelmi ünnepet!

Elég, elég... Csodákról nem beszéllek,
Hisz az egész mult mind-mind oly csodás!
Ajk ajkra adja, hol magyar szív érez,
Évezreken a legendák sórát. —
Bizzál, remélj csak drága szép hazám,
Hősök teremnek a hősök nyomán!

Tarcsafalvi Albert.

A XVIII. század egy ujságja.

Előttem fekszik az első hazai ujságja, a „Magyar Kurir“-nak egy bekötött évtolyama 1795-ből.

Olvasó közönségünk előtt bizonyára nem lesz érdektelen, ha kivonatos szemelvényben-lehetőleg stílusának akkori magyarságával, beosztása, hirovata ismertetésével bemutatom épen azt a számát, mely a mai napon, tehát száz évvel ezelőtt jelent meg magyar nyelven, magyar olvasó számára — Bécsben.

A lap akkori szerkesztője D. Decsi Sámuel volt, kinek nyelvünk terjesztése s a hirlapírás körül szerzett érdemeiről már az irodalomtörténet is joggal emlékezik.

Nyomatottat pedig Schrambl Ferencz Antal (ászári) K(irályi) szabados könyvnyomtató műhelyében. Czimlapja kettős szalagon függ,

melynek bokrétaájában ott áll a szerkesztő D. S. monogramja a fertály esztendő elején, alatta egy gyarló kép, melynek háttere Bécs messze kéklő halmoktól kerítve. Balról Magyarország, jobbról Erdély címere; az utszélén olvashatlan írású táblás pózna, az előtérben pedig egy magyar huszár, a mint ágaskodó paripáján fujja trombitáját.

Ennek a márczius 13-án megjelent lap, példányának száma 18, vagyis 1795-ben eddig ennyi jelent meg.

Végig lapoztam az egész évfolyamot, de határozott rendszert megállapítani nem tudtam a lap megjelenésének idejére nézve.

Hol három, hol négy, nem ritkán egy hetes időközökről szól a dátum. Nem rendelkezem a hírlapírás tudós és szenvedélyes kutatója, Szinnyei erre vonatkozó földerítéseivel s így e tekintetben nem nyilatkozhatom.

A kép alatt ez áll: A felső R(ómai) Császárnak és királynak kegyelmes engedelméből. S nyomban traktálja először is a külföld politikai eseményeit.

Ez azonban halvány, hivatalos izü a cenzura miatt s elgondolhatjuk, hogy őszintén igaz, saját meggyőződésén alapuló tényeket nem adhattott ki; de viszont nem is esett a sajtószabadság abba a tultengésbe, melyet ma itt-ott tapasztalhatunk.

Az első cikk címe: Frigyes Belgiom, mi azt jelenti, hogy Belgium a francziákkal paktál, tehát nem keresztnevé. „Az ezen Köz Társaságban történt dolgokról, és annak jelenvaló állapotjáról annyi féle való módon beszélnek a közönséges levelek, hogy épen meg nem tudja magát az Olvasó határozni, melyiknek adjon hitelt? Aztán szörnyen elkeseredik, hogy a „revoluczió semmivé teszi a Státus tekintetesebb tagjainak jussait.“

Majd foglalkozik az angol, orosz, francia eseményekkel, melyek azonban ma nem bírva több érdeklél, helyet adok inkább az »Elegyes Tudósítások«-nak, vagyis annak, melyet most Hirrovat, Társalgó, Különfélék, Vegyesek, Hirharang, Napi események, Napi hírek, Nyilvános hírek stb. címen ismerünk s szóról-szóra citálom is: A Frankoniai kerületben, neveztesen a Castelli Grófágnak Feuerbach nevű helyiségben egy tisztességes öreg paraszt, a mult Jan. 13 kán töltötte el életének 100-ik esztendejét, a mely idő alatt soha semmi nyavalyát nem látott, mindenkör vid kedvű, tréfás és barátságos volt. A nevezett napon, néhány ismerői és barátjai vendégséget készítettek tiszteletére, a midőn röviden elbeszélte életének történetét, hogy t. i. az 1695 eszt. Jan. 13-kán született e világra ugyanazon faluban, hogy 25 esztendő korában házassodott, 45 évig élt házassági életben, hogy már 40 esztendő özvegy, hogy egyszer igen nagy árviztől, hogy egyszer veszedelmes tüztől mentette meg az Isten; hogy egy dőghalálnak alkalmosságával, marháival együtt November 11. — Febr. 2-ik napjáig a mezőn lakott és megis menekedett attól; hogy 13 fiakat nemzett, unokáinak unokáit szemlélhetette; végre, ha némelykor rossz napjai voltak, ezzel szokta magát biztatni: A holnap nap jobb lesz. — A szerkesztő erre így elmékedik: »Szép esztendő 100 esztendő és a mai világban nem minden bokorban lehet 100 esztendő legénykét találni; — de még is szebb 134 esztendő, mégis ilyen kora ember temettetett el a mult hólnapnak 10 ikén Styriának Els nevű helyiségében. Ennek a 134 esztendő parasztnak Reisenhofer Jakab volt a neve, kinek születése napját a matriculában föl nem lehetett találni, mert megégett és a mostani sokkal újabb, mint sem abból ki lehetett volna tanulni. Hanem találtattak a helységben oly 70 s 80 éves öreg patriák-kák, kik azt beszélék a meg holt felől, hogy első ifuságuktól fogva vén embernek lenni ismerték. És ezután elmondja Decsi Sámuel uram, hogy 36 esztendő korában házassodott, 98 évig szolgálta földes urát, három felesége is volt, de mértékletesen élt, bort ugyan ivott, de csak a maga földjének terméséből (!) mert a korcsmában soha nem lehetett szűz bort innya.«

Még akkor is, hát most! . . .
És csak ezután tér Magyarországra az első magyar újság mert hát Bécsben készült. De röviden is foglalkozik vele; politikáról csak annyi, hogy a főispán minden ifjunak egy aranyat ad ki felcsap katonának; egy asszony megfagyott, mert a férje nem ügyelt rája; a marhatakaromány itt is szűk, valamint az emberi eleség is, de azért járják a bálók, mert jó szánut van.
Tehát akkor sem tetszett a hosszú farsang és a sok bál.

Végül Mindszenti Samuel komáromi professor munkájáról »tudósít«, melynek nyomását a censura megengedte, hozzá is fogott s később kapható lesz a többek közt Debreczenben is, a »kivásárai alkalmosságából«.

Mindenestre egy százados kora újság olvasása kuriozum ma s minden gyarlóságait szive-

sen elnézzük nyelveért, mely tekintve, hogy azelőtt 20 évvel pendült meg mai irányában s szabadtul ki a deakosság nyelvrontó körmei közül — elég zamatos és könnyen érthető.

Anthropin.

Közgazdaság.

A tagosításról.

Köztudomású dolog, hogy népünk nagy része a tagosítástól idegenkedik sőt irtózik róla hallani is, s hogy a tagosítást ohajtó értelmesebb gazdákat fenyegetéseikkel képes megfélemlíteni, annyira, hogy a tagosítás iránti kérést beadni nem merészelik.

Volt rá eset és pedig székely községben, hogy egy tagosítást kívánó nagyobb birtokos néhány darab földjét telekkönyvíleg más távoli községben lakó barátjára iratta, s a tagosítást általa kérelmezte, s természetesen; midőn a megengedhetőségi tárgyalás tartatott a nép előtt indokolt módot talált ki, hogy otthon ne legyen, s mert a tárgyaláson meg nem jelentek beleegyezetteknek tekintettek, mondott községben a tagosítás elrendeltetett s a nép tiltakozása s ellent állása daczára kereszttül vitetett, s most ama község lakosságaitól nem egyszer lehet hallani, hogy bár ezelőtt rég megtörtént volna!

Hogy a tagosításból a könnyebb és helyesebb a gazdálkodhatóság előnyeiben minő anyagi hasznok láramlanak a népre, igazolja V. község állapota, hol tagosítás előtt a kecskék helyettesítették a fejős teheneket, s néhány borjúból állott a marha állomány, s a romániába való kivándorlás mindennapi volt ugy annyira, hogy ezen kis községből évenként 40—50 férfi és 20—30 nő távozott el nyári munkára, míg most alig 3 év mulva a legszebb tehenek és ökrök diszes csoportjai ékeskednek, a tagosítás után sokszorta szorgalmasabbá vált gazdák udvarain. Kivándorlásról pedig szó sincs.

De igazolja az általános jobb létet azon körülmény is, hogy míg a tagosítás előtti időben ezen kis községben az évről-évre maradt adó hátrálék 600—700 forint volt, ma alig van valami.

Eltekintve a tagosítás fentebb vázolt haszná és előnyeitől, megemlítsük méltó V. község lakóságának e jobb létben beállott belbékéje, s az addig a hivatalok teendőit sürően szaporított birtok háborítás és mező rendőri kihágások perekről szó sincsen.

A V. községben V. mérnök dicséretére közmegelegedéssel keresztül ment tagosítás születte jobb megélhetés körülményein okulva, már a szomszéd községben is a tagosítás megkérte elrendeltetett s keresztülvitelét szintén V. mérnökre bízott.

Nem ajánlható eléggé, hogy a tagosítás vagyis birtok rendezésről az iskolákban előadások tartassanak, oly czélből, hogy az onnan kikerülő ifjak annak idején ne idegkedjenek ettől.

Sz. — k.

Szerkesztői üzenetek.

I. I. (F. Váralja). Sok primtenor hang solóban gyenge, míg a karban megbecsülhetetlen. Az ön verseiben van erő, kellő ritmikus érzékkel, a népies zamat kellő felhasználásával, de külön-külön csak egy népszimű keretében használható sikerrel.

R. F. M. Alkalmi versünk, mint méltóztatik látni már volt s a nagy nap emlékéhez méltóképen, nagyobb kadásban is. Őszintén szólva, technikája még nem gyakorlott, már pedig vers technika nélkül, hogy póriasan bár, de szívejére üssünk: káposzta disznóhús nélkül. Prózátkérünk, e tekintetben sikerét már méltányoltuk is.

T. A. Gratulálunk a csinos alkalmi ódához. Azt hisz zük, poétai büszkeségét nem fogja sárteni, hogy köteles tolnuk he yét a tilosban s meghordoztuk egy kissé Mi is Csiky Gergely kritikai evét valljuk: jóindulatu alapon bírálni el az önkényes szárnypórgátság termékeit s ezáltal lehetővé tenni, hogy az araváló munka életet nyerjen nyomtatásban, ha mindjárt lényegét nem bántó korrekcióval is, mert több szem többet lát. A öb-biekből is később vagy soha.

T. B. (Koloszvár). Versének címe: Én és te. Sajnálat al constátáljuk, hogy a harmadik személyről megfedekezett, midőn beküldte. Én és te megférnek valahogy, de a harmadik személy nem tud megbékélni a két el. Öve! Nagyön jól indult, első strófája frappans, de a második verstelen s a vége prózának is laps. Kötetlen dolgozattal talán. . . !

B. P. (Disznajó). »Szülőföldemen«, szép költői reflexió, egység nélküli tartalommal s ráadásul oly hosszú, hogy két heti számunk se bírta meg. A »S erelem«-ben semmi újság, ha jobbat s újat nem adhatunk, gyengébbet s régit sem. Népdala inkább úti a mértéket, jöni fog, de az »Egy akol«-t lapunk békés iránya nem szenvedti.

K. I. (Sz. Keresztur). Egy része pikáns, a másik tulnaiv, a »Matyó« rész Bárány olvasókönyvébe való.

D. Z. »Ugy estéknél«, komoly igyekezettel van írva, jól is indul, de a vége s az összbenyomás, fájdalom!.

T. B. Nagyön sajnáljuk, de legendáját ily alakban a leg tisztább rekonszenz daczára sem adhatjuk; új átdol-

gozásban igen, a mikor rövidebb is, tömörebb is lesz. A poetika szabályai ugyauazon versben a hatodfeles, ötös, négyes, hármas és kettős jambusorok változatos használatát határozottan tiltják, a legmesszebb menő költői szabadoság mellett is; csak a rhapsódiában jogosult. Valaha Önnél sok csinos dal látott napvilágot, ebből kérnék, avagy ez is már legenda?

Koldus. Hálás tárgy verses feldolgozásra, románcz akar lenni, a minthogy az is, de rövidebb sorokban, a gondolatok tömör összevonásával, szóval új ruhában léphet csak a nyilvánosság elé.

Tronbadour. Kedélyes théma, kaczer kedély, pezsgő szellem, minden sorában vidám élelenség; ime, a tündérvita, mely versét körüllebegi. Fiatal hölgyolvasóink kedves olvasmánya lett. Au revoir!

B. I. (Székely-Keresztur). Tulhajtott pessimizmus hurjain játszik; a »Halálvágy«-ban és »Csak te vagy oká«-ban csalódott, de a »Csalódás«-ban mi nem csalódtunk.

N. N. (Helyt). Azt k rdi kegyed, hogy miért nem adunk mindig mellékletet? Csak annyit vagyunk bátrak felélni, hogy mi bizony Pogányul vagyunk; a kiadónk állandóan Betegh, nem használ neki a Solymosi patila sem; a szerkesztőség Vajdáj a pedig 24 óra alatt 48-at dolgozik, Székely-Udvarhely csak 4 frtot hoz a konyhára No de vigasztalódjék, hisz mind ez Ember idolog. Kérjük igentisztelt munkatársainkat, hogy inkább prózával kopogtassanak hozzánk, mintsem versben olvadozzanak a hóval együtt.

HIVATALOS RÉSZ.

116/95. főisp. sz.

Pályázati hirdetés.

A kormányzatomra bízott Udvarhelyvármegyében, nyugdíjazás folytán megüresedett és választás útján betöltendő, 1491 frt 31 kr évi fizetés és 200 frt lakbér illetménynyel egybekötött főjegyzői állásra, ezennel pályázatot nyitok.

Pályázni kívánókat felhívom, hogy az 1895. évi I. t. cz értelmében felszerelt folyamodványokat hozzám folyó évi április hó 6-án d. e. 10 óráig adják be. Ezen határidőn túlérkező folyamodványokat tekintetbe venni nem fogom.

Székely-Udvarhely, 1895. márczius 11-én
Mikó Árpád, főispán.

HIRDETÉSEK.

Kiadó lakás. 2-1

A Kossuth-utczában levő, jelenleg a m. kir. adóhivatal által birt emeleti lakás, mely áll: 4 szoba, konyha, kamara, padlás és pinczéből, folyó évi Szent-György naptól kezdve, előnyös feltételek mellett kiadó. Értékezhethi Balázs Ignác úrral.

Szakavatott kertész

ajánlkozik virág- és konyhakertészeti be rendezésekre, szerény feltételek mellett; — nemkülönben általa kipróbált konyhakerti és virágmagvakkal készséggel szolgál. Tudakozódhatni a kiadóhivatalban.

Kiadó szállás.

Szombatfalvi-utczában, a Kessler-féle ház emeletén 5 szoba, konyha stb. 1895. ápril 24-től kiadó. — Ertekezhethi Doros György és Schaffent Frigyes urakkal.

Üzlet-nyitás!

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudására hozni, miszerint a helybeli piacon, a régi városház, most »Iparos Önképző-Kör« épületében bor-, sör-, szesz és édesített ital- és ezet-elárusító üzletet nyitottam, hol is a fentebb nevezett cikkek kis v. nagy mértékben a legjutányosabb árban szolgáltatnak ki.

A midőn ezt a n. é. közönség szives tudására hozom, a pontos kiszolgálás és tiszta kezelési italok kímérével igyekszem a pártfogást kiérdemelni, a melyet kérve, vagyok kiváló tisztelettel:

Nussbaum József.

3-2